

JAARSTUKKEN

2019

Voorwoord

De jaarstukken maken deel uit van de Wageningse budgetcyclus. Deze cyclus omvat drie documenten: de kadernota, de programmabegroting en de jaarstukken (de programmarekening). De programma-begroting en de jaarstukken zijn wettelijk verplichte documenten. Dit is geregeld in de Gemeentewet. De kadernota is niet wettelijk verplicht, maar in de Financiële verordening van Wageningen is geregeld dat het college jaarlijks ook dit document uitbrengt.

Werken aan ambities en eerste resultaat besparingen zichtbaar

Voor u liggen de Jaarstukken 2019 waarin we terugblikken op de resultaten over 2019. In dit jaar stonden we als college voor de grote uitdaging om nog scherpere en meer ingrijpende keuzes ten aanzien van onze financiën te maken. Dit om een oplossing te vinden voor de steeds stijgende tekorten. Geconfronteerd met een miljoentekort als gevolg van dalende inkomsten van het Rijk en tegelijkertijd hogere kosten in het sociaal domein, besloten wij samen met u als raad om niet plat te bezuinigen, maar echt "om te buigen" op basis van een aantal voor onze stad belangrijke kernwaarden. De opdracht die we onszelf daarom gaven, was om geld beter en anders uit te geven met behoud van dat wat onze stad uniek maakt. We hebben als college besloten vast te houden aan de dingen die het hart van onze stad vormen, de dingen waar een kleine stad als Wageningen groot en eigen in is. We zijn een sociale en creatieve stad, de Stad der Bevrijding, en dat willen we ook blijven. Het is ons gelukt om de sociale en culturele voorzieningen zoveel mogelijk op peil te houden. Ook onze ambities op groen, het klimaatbeleid en inzet op de fiets- en voedselprojecten zijn zoveel mogelijk in stand gebleven. Over het bereikte ombuigingspakket dat we met uw raad afspraken, komen we verderop in het voorwoord terug.

We willen als college benadrukken dat we er vertrouwen in hebben dat we met de gemaakte ombuigingskeuzes financieel beter in balans komen. Maar we zijn er nog niet. Ook brengt de huidige coronacrisis waarin we ons ten tijde van het schrijven van deze tekst bevinden veel (financiële) onzekerheid met zich mee. Deze crisis vraagt om flexibiliteit en creativiteit, waarbij we in de eerste plaats inzetten op de gezondheid en kwaliteit van zorg voor iedereen in Wageningen. Maar zeker ook de economie, sport en cultuur hebben nu onze steun extra hard nodig. Dat proberen we te doen door samen met andere overheden, bedrijven en instellingen keuzes te maken die de nieuwe economie en onze stad versterken. We kunnen niet in de toekomst kijken, maar we geloven dat als **we allemaal het verschil maken**, we deze coronacrisis als stad het hoofd kunnen bieden.

Sociale stad

Door zorg te hebben voor elkaar, blijven we een solidaire en sociale stad. Specifiek voor het sociaal domein geldt, dat we de trend van stijgende uitgaven moeten zien te keren, met behoud van kwaliteit van leven. Onze bestuurlijke overtuiging is dat dat door te (blijven) investeren in het voorkomen van problemen en/of (zware) ondersteuning, we ervoor kunnen zorgen dat de kosten op een verantwoorde manier dalen. Innovatief handelen, maatwerk en integrale oplossingen zijn daarbij van groot belang. Met de ontwikkelde meetlat 'Kwaliteit van Leven' en het bijbehorende toetsingskader, toetsen we alle maatregelen in het sociaal domein op bijdrage aan kwaliteit van leven in relatie tot meer financiële balans binnen de begroting.

Passende woonruimte en het hebben van (vrijwilligers)werk dragen bij aan positieve gezondheid. Onze nieuwe woningmarktstrategie vertaalt deze overtuiging door in te zetten op betaalbare (sociale) woningen voor o.a. jongeren en senioren, in gemengde wijken. Eind 2019 hebben we ook het project 'Vertrouwen Werkt' afgerond. Samen met een aantal andere vooroplopende gemeenten hebben we onderzocht of een positieve aanpak gebaseerd op vertrouwen en meer ruimte om eigen keuzes te maken beter werkt om mensen uit de bijstand mee te laten doen. De definitieve resultaten van het project zijn in mei 2020 bekendgemaakt. Duidelijk is dat de Wageningse aanpak een positief effect heeft gehad. Er zijn meer mensen uit de bijstand uitgestroomd naar werk en ook geven deelnemers aan het contact met de gemeente meer dan voorheen te waarderen.

Tot slot hebben we in 2019 belangrijke stappen gezet om sociale ongelijkheid en gezondheidsverschillen te verkleinen via voedsel. Via de pilot 'Spelenderwijs Gezond' leerden kinderen gezonde, duurzame keuzes te maken in combinatie met voldoende lichamelijke beweging: drie dubbele winst! Ook neemt de gemeente deel in Alliantie Voeding in de Zorg. Deze alliantie stimuleert inwoners met gezondheidsproblemen gezonder te leven. Daarnaast

ondersteunden we in 2019 kleinschalige initiatieven in de stad om gezond voedsel toegankelijk te maken voor mensen met een kleine portemonnee.

Duurzaam en groen

Wageningen heeft de ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Samen met de stad zetten we stevig in om dit te bereiken. Want ook voor het klimaat geldt immers dat we alleen samen het verschil kunnen maken.

Op allerlei manieren ondersteunen we inwoners die energie willen besparen. Dit doen we bijvoorbeeld via ons Energieloket en de Toekomstbestendig Wonen Lening. Om volledig klimaatneutraal te worden, moeten we naast energiebesparing ook op grote schaal zon- en windenergie gaan opwekken. Duurzame energieopwekking en de voorwaarden hiervoor zijn daarom een belangrijk thema binnen het proces nieuwe visie buitengebied. Na een intensief gehouden participatieproces wordt deze visie 'Toekomst Wageningen' naar verwachting voor de zomer van 2020 door uw raad vastgesteld. Deze visie vormt voor Wageningen vervolgens de leidraad voor de Regionale Energiestrategie waar we in 2019 binnen de Regio Foodvalley een start mee hebben gemaakt. In deze visie komt te staan hoeveel en op welke plekken er duurzame energie opgewekt kan worden in de regio en daarmee ook in Wageningen. Ook kleinschalige opwek van zonne-energie levert een belangrijke bijdrage aan onze klimaatdoelstellingen. Daarom stimuleren we bedrijven en inwoners om zonnepanelen op hun daken te plaatsen, bijvoorbeeld via collectieve inkoopacties. In 2019 hebben 20 bedrijven en 300 inwoners zich aangesloten bij al deze acties.

In de toekomst moet heel Nederland duurzaam verward worden en van het aardgas af. Onze Benedenbuurt is een landelijke voorbeeldwijk als het gaat om volledig gasloos worden via een warmtenet (stadsverwarming). Na een evaluatie van verschillende technieken werken buurtbewoners, Woningstichting en gemeente vanaf 2019 aan een scenario waarin warmte-koude opslag de buurt verwarmt. We verwachten dat de Benedenbuurt in 2021 kan starten met het aanleggen van het warmtenet en daarmee voorbeeld en inspiratie is voor andere wijken in Wageningen en in Nederland. Inmiddels kijken we ook heel Wageningen breed naar mogelijkheden voor stadsverwarming. In een 'warmteplan' komt te staan wat per wijk of buurt de meest kansrijke scenario's zijn om van het gas af te gaan.

Ook duurzame mobiliteit levert een bijdrage aan onze klimaatdoelen. Om de keuze voor de fiets aantrekkelijker te maken, zetten we in op vlotte en veilige fietsroutes. Een voorbeeld is de toekomstige Snelle Fietsroute Ede-Wageningen. De financiering voor dit hele project is in 2019 rondgekomen. In 2020 wordt een eerste deel van de route al zichtbaar met de komst van een nieuw fietspad aan de zuidzijde van de Kierkamperweg. Ook werken we hard aan fietsveiligheid rond scholen. Op een belangrijke schoolfietsroute (Nobelweg) hebben we al veel maatregelen uitgevoerd.

Daarnaast ondertekenden we in 2019 samen met zo'n 26 werkgevers uit de regio (onderwijs, overheid en bedrijfsleven) een mobiliteitsconvenant. Via dit convenant levert de regio gezamenlijk een bijdrage aan het stimuleren van duurzaam vervoer. Op dit moment bevindt het convenant zich in de fase van uitvoering. Alle partijen zijn bezig met het uitwerken van allerlei maatregelen voor de eigen organisaties. Het convenant is vooral gericht op het ontwikkelen van ontwikkelen en delen van kennis. De gemeente ontwikkelt op dit moment uitvoeringsvoorstellen.

Tot slot is een letterlijk groene stad goed voor de kwaliteit van leven van onze inwoners. Ons buitengebied is van groot belang voor de groene uitstraling van onze stad. Samen met de stad hebben we in 2019 grote stappen gezet binnen het hierboven al genoemde proces nieuwe visie buitengebied. Zowel deze visie als de visie voor de Eng zijn inmiddels zo goed als klaar voor besluitvorming door uw raad. Daarnaast zijn vorig jaar belangrijke uitvoeringsstappen gezet binnen het project 'Groen in de Tarthorst', zoals de aanplant van nieuwe bomen en struiken.

Creatieve, ondernemende en democratische stad

Cultuur is zuurstof voor de geest en draagt daarmee bij aan een betere kwaliteit van leven. Daarom willen we onze stad bruisend houden. Samen met het culturele veld zijn we in 2019 gestart met de maak van een cultuuractieplan waarbinnen we kijken wat goed gaat en wat beter kan in Wageningen. Daarnaast werken we aan een bruisender uitgaansleven door grote popnamen naar onze stad te halen via het initiatief popupop. Samen met de initiatiefnemers, bestaande podiumlocaties en onafhankelijke organisatoren is hiervoor in 2019 een businesscase uitgewerkt.

Ook kreeg in 2019 het Plan voor de Binnenstad weer verder vorm. Samen met ondernemers, creatievelingen, onderwijs en burgerinitiatieven is gewerkt aan een aantrekkelijke binnenstad. In regioverband zijn er flinke stappen gezet in de ontwikkeling van vernieuwde Strategische Agenda, waarbinnen overheden samen met het bedrijfsleven en het onderwijsleven optrekken om verdere invullingen te geven aan de gezamenlijke regiodoelen. Zo bevorderen we de eiwittransitie, stimuleren we ontwikkelingen op gezonde voeding, versterken we de kringlooplandbouw en het kennisecosysteem en hebben we oog voor de ontwikkeling van talent in Wageningen.

Ook hebben we de nodige stappen gezet die moeten leiden tot democratische vernieuwing. We hebben in 2019 denktankbijeenkomsten over dit onderwerp georganiseerd en daarmee ook nieuwe doelgroepen (inwoners) kunnen bereiken. Dit is precies wat we met dit project voor ogen hebben. Samen met inwoners, raadsleden en ambtenaren van onze stad is een 6-tal experimenten bedacht zoals een participatieplatform, een burgerberaad, uitbreiding van Right to Challenge en Klare Taal ofwel heldere begrijpelijke taal voor alle inwoners. Met al deze experimenten gaan we toetsen of we ons doel bereiken: meer en directer inwoners bij ons beleid betrekken.

Stad der Bevrijding

In 2019 hebben we samen met de stad nagedacht over een passende en mooie lokale invulling van de 75 dagen voorafgaand aan 5 mei 2020. Dit in verband met het jubileumjaar '75 jaar vrijheid'. We hopen dat al deze i.v.m. het coronavirus afgelaste activiteiten later alsnog doorgang kunnen vinden. Ook het nadenken over de toekomst van 4 en 5 mei Wageningen vindt later dan gepland plaats. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we samen blijven vernieuwen en Wageningen op de kaart blijft staan als het gaan over bevrijding, vrijheid en veiligheid? Want hoewel de huidige coronacrisis natuurlijk op geen enkele manier vergelijkbaar is met een oorlogssituatie, onderstreept het treffend het belang van blijven stilstaan bij de betekenis van vrijheid. Het motto van het jubileumjaar 2020 'Jij maakt het verschil' blijkt ook erg toepasselijk. Juist nu heeft iedereen wel de keuze om het verschil te maken voor een ander.

Ombuigingen

Op 13 november 2018 heeft uw raad bij de begrotingsbehandeling een motie aangenomen om de inventarisatie van ombuigingsmogelijkheden op te stellen. Begin 2019 heeft BDO en onderzoek uitgevoerd naar de varianten en naar de ombuigingsopgave. Op 10 april 2019 kreeg uw raad een presentatie over de eventuele ombuigingsmogelijkheden. Op 15 april 2019 heeft de raad hierover een opiniegesprek gevoerd. Gekozen is voor een aantal uitgangspunten die met name gebaseerd zijn op het coalitieakkoord. Kort samengevat luiden deze uitgangspunten als volgt:

- We willen geen voorzieningen afbreken.
- Kwetsbare inwoners worden zoveel mogelijk ontzien.
- De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten.
- Er moet een goede balans zijn tussen bezuinigingen en lastenverzwaring.
- Het pakket met maatregelen is ruim, zodat keuzes en consequenties inzichtelijk worden.
- Primair is de focus gericht op de staande begroting, daarna op de ambities buiten het coalitieakkoord en als laatste op de ambities uit coalitieakkoord.

Op basis van deze uitgangspunten is een opdracht door uw raad geformuleerd om een ombuigingspakket te presenteren binnen een bandbreedte van afgerond € 3,2 tot € 5,2 miljoen.

Ombuigingen 2019

Bij de vaststelling van de Kadernota 2019 is besloten om reeds in 2019 ombuigingen tot een bedrag van bijna 1,13 miljoen te realiseren. Hieronder treft u een overzicht aan van de afgesproken ombuigingen en het daadwerkelijke resultaat daarvan. Onder de tabel geven we voor enkele maatregelen een nadere toelichting.

De totale besparing voor 2019 was begroot op € 1.127.000 hiervan is € 1.333.039 (118,3%) gerealiseerd.

Progr.	Onderwerp (bedragen in €)	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Vershil
1	Mobiliteitsconvenant	50.000	50.000	-
3	KennisAs	200.000	200.000	-
3	Verlichting	30.000	11.190	-18.810
6	Restantbudget raad Sociaal Domein	99.000	99.000	-
6	Lagere uitgaven beschermd wonen	200.000	350.000	150.000
9	Cultuurmakelaar	10.000	10.000	-
9	t Venster	150.000	150.000	-
11	College en Raad	30.000	30.000	-
12	Dividend BNG	83.000	83.384	384
12	Aanvullende arbeidsvoorwaarden	25.000	25.000	-
12	Onderuitputting kapitaallasten	150.000	224.465	74.465
12	Facilitaire zaken	75.000	75.000	-
	Totale besparingen 2019	1.102.000	1.308.039	206.039

Hieronder geven we voor enkele maatregelen een nadere toelichting.

KennisAs

De € 200.000 betreft een vermindering van een krediet. Het totale krediet KennisAs wordt zoals afgesproken afgeboekt met € 200.000. Abusievelijk is dit investeringsbedrag opgenomen als ombuiging in plaats van de exploitatielasten.

Lagere uitgaven beschermd wonen

Hierop is een grotere ombuiging gerealiseerd dan ingeschat. Door het zelf uitvoeren van beschermd-wonen-taken en het aanbieden van meer maatwerk zoals wmo-arrangementen, zijn uitgaven 350.000 lager dan geraamd. Dit is 150.000 meer dan we hadden geraamd.

Dividend BNG

Dit is een incidenteel voordeel voor 2019.

Onderuitputting kapitaallasten

Deze ombuiging is hoger dan verwacht, doordat enkele investeringen nog niet zijn afgerond/begonnen.

Doorkijk 2020

In november 2019 stelde uw raad de begroting 2020–2023 vast. Alle in 2019 afgesproken ombuigingen krijgen in deze begroting in meerjarenperspectief een plek. Inmiddels beoordeelde de Provincie deze begroting en stelde vast dat deze in de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is.

In deze jaarstukken wordt de realisatie verantwoord van de begroting 2019. In 2020 zullen wij op een later moment de Raad informeren over de tussenstand van de beleidsvoornemens van het coalitieakkoord.

Analyse jaarrekeningresultaat

In de begroting 2019 gingen we uit van een negatief resultaat van € 2,4 miljoen. Aangezien er geen dekking is benoemd komt dit ten laste van de Algemene Reserve. Het gerealiseerde resultaat is € 457.000. In bijbehorend raadsvoorstel wordt nader ingegaan op de stortingen in bestemmingsreserves en nadere voorstellen voor budgetoverhevelingen.

Over de ontwikkeling van ons weerstandsvermogen kunt u lezen in de financiële samenvatting als ook de paragraaf risicobeheersing en weerstandsvermogen.

